

Saksfremstilling

SAKSBEHANDLER: Ida Holte	SAKSMAPPE: 2010/989	ARKIV: 010
UTVALG: Driftsstyret	UTVALGSSAKSNR:	MØTEDATO:
Bystyret		

HØRING - FORSLAG TIL ENDRINGER I VALGLOVEN

Forslag til innstilling:

Mandal bystyre støtter forslaget til endringer i valgloven.

Utrykte vedlegg: Høringsnotat - Evaluering av valget i 2009 - Forslag til endringer i valgloven, 31. mai 2010.

Dokumentet finnes på:

<http://www.regjeringen.no/nb/dep/krd/dok/hoeringer/hoeringsdok/2010/horing---evaluering-av-valget-i-2009-for.html?id=606479>

Bakgrunn:

Kommunal- og regionaldepartementet har sendt ut på høring forslag til enkelte endringer i valgloven med høringsfrist 1. september. Høringsnotatet inneholder også en gjennomgang av evalueringen av Stortingsvalget i 2009 (Rapport fra OSSE - Organisasjonen for Sikkerhet og Samarbeid i Europa).

Det fremmes forslag til følgende lovendringer:

1. En kandidat kan be seg fritatt fra å stå på valgliste ved kommunestyrevalg og fylkestingsvalg dersom vedkommende legger fram erklæring om at han/hun ikke sympatiserer med valglisten.
2. Tidspunktet for innlevering av listeforslag settes til kl. 12 den 31. mars og tidspunkt for tilbakekalling av listeforslag settes til kl. 12 den 20. april.
3. Folkeregistermyndigheten pålegges å lage et "foreløpig manntall" pr. 1. april i valgåret.
4. Krav til forsegling av urner på valgdagen. Dagens krav i valgforskriften til forsegling av valgurner ved forhåndsstemmegivningen foreslås fastsatt i lov.

Vurdering:

Plikt til å stille til valg (ombudsplikt)

I Norge er det lang tradisjon på at det er en borgerligplikt å stille til valg dersom en blir nominert på en valgliste. Den som blir valgt må påta seg de plikter og rettigheter dette medfører. Det er ikke noe krav etter loven at man må gi sitt samtykke eller bli underrettet om at man er ført opp som kandidat, før listeforslagene blir innlevert.

Dersom man ikke ønsker å stå som kandidat på denne listen må man etter gjeldende regelverk melde seg inn i et annet registrert parti for å bli fritatt. Videre kan man ikke kreve seg fritatt fordi man ikke deler det politiske synet til det partiet eller den gruppen som har nominert en. Dette harmonerer dårlig med det

grunnleggende prinsippet om at politisk engasjement skal være en privatsak og frivillig.

Departementet foreslår ny fritaksgrunn, som gir adgang for en kandidat å kreve seg strøket fra et listeforslag man ikke kan gi sin støtte til, uten at man skal være tvunget til å melde seg inn i et parti.

Dette kan gjøres ved at kandidaten legger fram en erklæring overfor valgmyndighetene om at vedkommende ikke kan stille som kandidat fordi vedkommende politiske synspunkt eller overbevisning er i strid med det syn valglisten representerer. En slik erklæring fremlegges skriftlig i forbindelse med de ordinære prosedyrene for underretning til kandidatene etter valgloven § 6-6. Dette vil være en smidigere ordning enn om forslagsstillerne pålegges å legge fram en erklæring fra samtlige kandidater om at de er villige til å stå som kandidat på listen.

Frist for innlevering av listeforslag:

Når det ikke angis klokkeslett, betyr det at utløpet av fristen er kl. 24. den 31. mars. I praksis vil det oppstå spørsmål om fristen er overholdt dersom man ikke kan dokumentere eksakt tidspunkt for innlevering av listeforslag som ikke er registrert i løpet av kontortiden denne dagen. Det vil være en bedre løsning å sette et bestemt klokkeslett i løpet av 31. mars og innen vanlig arbeidstid. Kl 12 er foreslått som et passende tidspunkt.

31. mars kan falle på onsdag før skjærtorsdag og det er vanlig at det er kortere arbeidstid denne dagen eller den kan falle på en lørdag. Valgloven bør oppdateres slik at lørdag likestilles med helligdager ved beregning av frister etter loven, dvs fristen for innlevering av listeforslag vil utløpe på påkommende hverdag.

Det foreslås også tilsvarende endring når det gjelder tilbakekalling av listeforslag.

Foreløpig manntall:

I valgloven § 6-6 er det valgmyndighetenes som skal sørge for at valglistene oppfyller lovens krav. Valgmyndighetene skal i henhold til valgloven kontrollere valgbarheten til de foreslåtte kandidatene på listeforslagene og at underskriverne har stemmerett ved valget. For å kunne foreta en slik kontroll har kommunene og fylkeskommunene behov for tilgang til manntallsopplysninger fra ca 1. april i valgåret.

Verken valgloven eller valgforskriften har hjemmel for å pålegge folkeregistermyndigheten å stille slike data til disposisjon for kommunene før skjæringsdatoen. Etter gjeldende lovgivning eksisterer det ikke et manntall på dette tidspunktet for godkjenning av valglistene. Manntallet oppstår først 30. juni i valgåret.

Etter departementets vurdering er det to ulike måter kommuner og fylkeskommuner kan gis tilgang til manntallsopplysninger for kontroll av listekandidater og underskrifter:

1. et uttrekk av folkeregisteret basert på stemmerettsvilkårene ved de ulike valgene
2. å lovfeste etablering av permanente manntall.

Begge forhold krever endring i valgloven.

Departementet mener at Skattedirektoratet (SKD), som ansvarlig folkeregistermyndighet, bør levere nødvendige data direkte til ansvarlig valgmyndighet og mener at det bør etableres permanente manntall her i landet.

Departementet jobber nå med å etablere et sentralt valgdatabasystem for alle landets kommuner (E-valg 2011 - prosjektet som Mandal er med i). Dette systemet krever at det etableres et elektronisk manntall og det vil da legges til rette for etablering av et permanent manntall.

Valgdatabasystemet vil fullt ut bli driftet og forvaltet av statlige myndigheter og det vil da være naturlig at de også drifter og forvalter et permanent manntall.

Inntil dette systemet er på plass i alle landets kommuner er det behov for et "foreløpig manntall" og departementet foreslår at folkeregistermyndighetene i lov pålegges å stille slike data til disposisjon for kommunene pr. 1. april.

Forsegling av valgurner:

Valgloven § 8-4 har bestemmelser om framgangsmåten ved tidligstemmegivning og ved forhåndsstemmegivningen. Kravet om at urnen skal være forseglet under forhåndsstemmegivningen innenriks framgår ved valgforskriften § 27 (5).

Det er ikke noe krav - verken i valgloven eller valgforskriften at valgurner som brukes på valgdagen skal være forseglet mens stemmegivningen pågår.

Dersom valgurnene skal forsegles på valgdagen vil dette kreve langt flere urner enn kommunene i dag disponerer. Det må derfor etableres et system for tømning av urnene som tilfredsstillende internasjonale standarder.

Departementet mener at en ny bestemmelse om at valgurnene på valgdagen alltid skal være forseglet, vil være et så viktig prinsipp at det er naturlig å ha en slik bestemmelse i valgloven, ikke kun i forskrift. Videre mener de at det også bør framgå av loven at urner under forhåndsstemmegivningen skal forsegles.

Valgbarhet for listekandidater:

Det har tidligere vært vurdert begrensninger av valgbarhet til stemmestyrene uten at det ble foreslått lovendringer. Det er et grunnleggende prinsipp i vår valgordning og vårt kommunale system at færrest mulig skal være utelukket fra valg til folkevalgte organer.

OSSE tar i sin rapport opp spørsmålet om det er grunn til å vurdere listekandidaters valgbarhet nærmere. De konkluderer med følgende: "Valgkandidater bør ikke kunne delta i stemmestyrene og valgstyrene. Slik hindrer man faktiske eller opplevde interessekonflikter, eller situasjoner som kan oppfattes som interessekonflikter".

Departementet ber om innspill fra kommunene på spørsmål om å begrense valgbarheten for listekandidater, både når det gjelder som medlemmer til stemmestyrene og som valgfunksjonærer eller stemmemottakere.

Mandal kommune har nå redusert antall stemmekretser fra 6 til 4 - det vil da være behov for færre stemmestyremedlemmer, funksjonærer og stemmemottakere. Rådmannen mener at det ikke vil skape praktiske problemer dersom det innføres begrensninger med hensyn til valgbarhet for listekandidater, men det er større sannsynlighet at det vil få økonomiske konsekvenser.

Konsekvenser for barn og unge:
Ingen.

Konklusjon:

Rådmannen støtter departementets forslag til endring av valgloven som gjelder ombudsplikten, frist for innlevering av listeforslag, foreløpig manntall pr. 1. april. Videre støtter rådmannen forslaget om forsegling av valgurner.

Mandal, 24. august 2010

Erik Hillesund
Rådmann